

ANALIZA UTICAJA EPIDEMIJE COVID-19 KROZ BORAVIŠNU TAKSU I STAVOVE ISPITANIKA

ANALYSIS OF THE IMPACT OF THE COVID-19 EPIDEMIC THROUGH THE SOJOURN TAX AND THE ATTITUDES OF THE RESPONDENTS

Jakovljević Nemanja | Državna revizorska institucija, Beograd, Srbija | jakovljevic.i.nemanja@gmail.com

Sažetak

Uticaj globalne epidemije izazvane pojavom i širenjem virusa Covid19 je doveo do snažnih efekata na sve delatnosti ljudskog rada, od kojih se izdvaja turizam, kao delatnost koja je najviše pogođena uticajem virusa. Od trenutka izbijanja epidemije do danas prošlo je nepune dve godine, a turizam kao delatnost je od potpunog kolapsa na međudržavnom nivou, polako počeo da se ponovo vraća u stanje pre izbijanja epidemije. U ovom radu biće analiziran uticaj aktuelne globalne epidemije na turizam u Republici Srbiji kroz analizu boravišne takse u vremenskom periodu od 3 uzastopne godine i to od 2018. do 2020. godine uz istraživanje stavova uzorkovanih ispitanika na temu turističkih poseta tokom epidemije. Takođe će biti razmotrena problematika boravišne takse i njene pozitivne i negativne strane. Glavni zaključak je da su prihodi od boravišne takse u većini jedinica lokalne samouprave zabeležili trend pada, koji nije bio značajnijeg karaktera, kao rezultat dobre strategije države i podsticanja domaćeg turizma u vreme globalnog zatvaranja i krize izazvane pandemijom virusa Covid19. Većina od ukupnog broja ispitanika je zadovoljna nivoom turističkih usluga u matičnoj državi i nakon epidemije će češće posećivati domaće turističke destinacije.

Abstract

The impact of the global epidemic caused by the appearance and spread of the Covid19 virus has led to strong effects on all human labor activities, of which tourism stands out, as the activity most affected by the virus. Less than two years have passed since the outbreak of the epidemic, and tourism, as an activity, has slowly begun to return to its pre-epidemic state since the complete collapse at the interstate level. This paper will analyze the impact of the current global epidemic on tourism in the Republic of Serbia through the analysis of the sojourn tax in the period of 3 consecutive years from 2018 to 2020, while researching the attitudes of sampled respondents on tourist visits during the epidemic. The issue of the tourist tax and its positive and negative sides will also be considered. The main conclusion is that the revenues from the tourist tax in most local self-government units recorded a declining trend, which in most cases was not significant, as a result of a good state strategy and encouragement of domestic tourism during the global closure and crisis caused by the pandemic Covid19. Most of the total number of respondents are satisfied with the level of tourist services in their home country and after the pandemic they will visit domestic tourist destinations more often.

Ključne reči: boravišna taksa, jedinice lokalne samouprave, Covid19, turizam

Keywords: sojourn tax, local self-government units, Covid19, tourism

JEL klasifikacija: H29, H79, Z39

DOI: 10.5937/trendpos2102022J

UDK: 616.98:578.834]:338.48

338.486.1:35.073.6(497.11)"2018/2020"

COBISS.SR-ID 52307465

---

1. Uvod

Boravišna taksa je prihod, čije je administriranje i naplata u nadležnosti jedinica lokalne samouprave, što je u saglasnosti sa odredbama zakona kojim se uređuju pitanja koja su od značaja za finansiranje lokalne samouprave[1]. Svaka jedinica lokalne samouprave je dužna da odredi visinu boravišne takse za prostor koji pokriva teritorija u njenoj nadležnosti i da je svake godine javno objavi u lokalnom službenom glasilu. Njena visina zavisi od dva faktora. Prvi je kategorija turističkog mesta, a drugi je zona, odnosno deo opštine ili grada. Određene lokacije su okarakterisane kao veće značajnosti i u skladu sa tim imaju zonski prioritet i zahtev plaćanja viših iznosa boravišne takse. Kategorije koje su unapred definisane aktom nadležnog ministra su određene arapskim brojevima od I do IV i utvrđuju se u skladu sa prethodnim predlogom jedinice lokalne samouprave. Ova vrsta takse se naplaćuje u novcu i to svakom licu za svaki dan boravka u objektu koji je kategorizovan kao ugostiteljski objekat za smeštaj i koji se nalazi udaljen od mesta koje je određeno kao mesto prebivališta lica kome se taksa naplaćuje. Jedinice lokalne samouprave nemaju mogućnost da neograničeno određuju visinu boravišne takse, već je ona odlukom Vlade koja utvrđuje najmanji i najveći iznos boravišne takse stavljena u okvir koje jedinice lokalne samouprave ne smeju da prekorače, ali u okviru kog imaju punu slobodu da određuju visinu boravišne takse. Izuzetak od ovog pravila su oni objekti koji su kategorizovani kao ugostiteljski objekti za smeštaj, a koji se ne nalaze na teritoriji mesta koje je prethodno određeno kao mesto koje nema turistički karakter. Za njih važi pravilo da im jedinica lokalne samouprave mora naplatiti najniži iznos boravišne takse po svakom licu za svaki dan boravka u objektu. Objekti, odnosno pravna lica i preduzetnici koji pružaju usluge turističkog smeštaja svaki put kada naplaćuju pružene usluge, odnosno kada izdaju račun za pružene usluge, istovremeno na izdatom računu pored novčanog iznosa pružene usluge moraju da prikažu i novčani iznos boravišne takse i da ga naplate na istovetan način. Za postupanje koje je suprotno od gore navedenog, pravna lica i preduzetnici snose krivičnu odgovornost i mogu da budu opterećeni značajnim iznosom novčane kazne u skladu sa Zakonom. Sredstva koja naplate po osnovu boravišne takse pravna lica i preduzetnici uplaćuju na bankovni račun jedinice lokalne samouprave i to u unapred definisanim rokovima koji obuhvataju period od najkasnije pet dana od isteka svakog petnaestog dana u mesecu koji sleduje nakon meseca kada je boravišna taksa naplaćena od lica koja su koristila usluge smeštaja van mesta koje je naznačeno kao mesto njihovog prebivališta. Ako se utvrdi da je određeni entitet, odnosno pravno lice ili preduzetnik pružio određenom licu uslugu turističkog smeštaja i da ju je adekvatno naplatio izdavanjem računa u skladu sa zakonskim odredbama, a da pritom nije obračunao i naplatio boravišnu taksu, može se teretiti za istu i ima obavezu da u roku koji je zakonski propisan uplati predmetni iznos na račun lokalne samouprave na čijoj teritoriji posluje i to na sopstveni teret. Postoje i lica koja su opravdano izuzeta od obaveze plaćanja boravišne takse i ona nisu dužna da je plate prilikom korišćenja usluge smeštaja van mesta svog prebivališta, ali su zato pravna lica i preduzetnici koji im naplaćuju uslugu smeštaja dužni da na računu koji izdaju navedu da imaju pravo oslobođenja u skladu sa zakonskim odredbama. To su uglavnom mala deca, lica koja se leče, učenici, studenti i određene kategorije stranih državljana.

Jedinice lokalne samouprave imaju zakonsku obavezu da sredstva koja prikupe od obračuna i naplate boravišne takse koriste isključivo u tačno određene svrhe koje obuhvataju finansiranje nabavki, postavljanja i održavanja signalizacije u turističke svrhe, finansiranje kontinuiranog i nesmetanog funkcionisanja turističkih centara u skladu sa planiranim i unapred odobrenim aktivnostima i finansiranje tehničke pripreme i troškova štampanja reklamnog propagandnog materijala koji se može upotrebljavati u informativne i turističke svrhe radi prezentacije kulturnog nasleđa jedinice lokalne samouprave i njenih turističkih potencijala.

Pored boravišne takse postoji još jedna taksa koja se naplaćuje u istu svrhu i ona se zove turistička taksa. Ona nije predmet analize u ovom radu, ali ju je važno pomenuti jer veći deo od 80% od ukupnog iznosa koji je od nje naplaćen završava u budžetu jedinice lokalne samouprave za objekte

---

koji su obveznici na njenoj teritoriji, dok preostali manji deo od 20% završava u budžetu Republike. Ona takođe predstavlja prihod od turizma i kao takva ima uticaja na visinu ukupnih prihoda jedinica lokalne samouprave i direktno zavisi od turističkih uslova i trendova kretanja u turizmu. Obavezu za njeno plaćanje imaju pravna lica i preduzetnici koji se bave pružanjem usluga smeštaja i ugostiteljskim uslugama i drugim srodnim uslugama. Jedinice lokalne samouprave nemaju mogućnost da neograničeno određuju visinu turističke takse, isto kao u slučaju boravišne takse, već je ona odlukom Vlade koja utvrđuje najmanji i najveći iznos boravišne takse stavljena u okvir koje jedinice lokalne samouprave ne smeju da prekorače, ali u okviru kog imaju punu slobodu da određuju njenu visinu.

Cilj istraživanja je da se ispita da li je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji kroz analizu prihoda od boravišne takse za vremenski opseg u trajanju od tri godine i to od 2018. godine do 2020. godine i kroz analizu stavova ispitanika o oceni reakcije države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane pandemijom Covid19 i druga pitanja. Početna hipoteza je da je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji, pre svega u finansijskom, odnosno prihodnom smislu sa akcentom na jedinice lokalne samouprave koje svoje turističke kapacitete razvijaju prihodom od boravišne i turističke takse koju naplaćuju za pružene turističke usluge na svojoj teritoriji.

2. Pregled literature

Privremena obustava putovanja i rada ugostiteljskih objekata usled pandemije Covid19 je naročito pogodila sektor turizma [2]. Studija sprovedena u Republici Češkoj iznosi tvrdnju da jedinice lokalne samouprave treba da budu naročito obazrive prilikom definisanja izuzeća od plaćanja boravišne takse i kod određivanja stope naplate za pojedina lica, objekte ili delove teritorije [3]. Druga studija sugerise da turisti mogu da doprinesu ekonomskoj, ekološkoj, kulturnoj i institucionalnoj održivosti [4]. Upravo institucionalna održivost ima svoj jasan odraz u utvrđivanju i naplati boravišne takse koja se naplaćuje za pružanje usluga turizma po svakom turisti ponaosob i predstavlja sastavni deo računa koji on plaća. Epidemija izazvana virusom Covid 19 je značajno uticala na turističku industriju. Turističke destinacije su usvojile hitne mere i ograničenja kojima su uticali na pokretljivost pojedinaca širom sveta [5]. Studija sprovedena u Jermeniji predlaže da se novac od naplate boravišne takse upotrebljava isključivo u svrhe promovisanja turizma, proširenja turističkih kapaciteta i bolje iskorišćenosti turističkih potencijala, kao i u ulaganje u turističku infrastrukturu [6]. Studija koju su sprovedli [7] istražuje povezanost između turizma i uticaja na životnu sredinu i rezimira da je pandemija Covid19 imala globalni uticaj i na turizam, ali i na životnu sredinu praveći pritom paralelu između turizma i životne sredine. Istraživači [8] preporučuju turističkim preduzećima da inoviraju kako bi stvorile nove proizvode i nove usluge u skladu sa izmenjenim preferencijama turista nakon globalne epidemije izazvane virusom Covid19. Studija [9] kaže da se internet stranice koje su popularne međunarodno usredsređuju ne samo na bezbednost putnika u smislu Covid19 već i na podsticaje koje pružaju države u pokušaju da privole turiste da posete njihove turističke destinacije [10] razmatraju mere koje su proizašle iz poreskih olakšica uvedenih za oporavak turizma u Italiji. Istraživači [11] su došli do zaključka da je sektor turizma u Italiji nakon izbijanja epidemije Covid19 doživeo nagli pad prihoda.

3. Koncept istraživanja

Početna hipoteza je da je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji, pre svega u finansijskom, odnosno prihodnom smislu sa akcentom na jedinice lokalne samouprave koje svoje turističke kapacitete razvijaju prihodom od boravišne i turističke takse koju naplaćuju za pružene turističke usluge na svojoj teritoriji. Cilj istraživanja u radu je da se ispita da li je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji kroz analizu prihoda od boravišne takse za period od 2018. do 2020. godine i kroz analizu stavova ispitanika o oceni

---

reakcije države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane epidemijom Covid19 i druga pitanja.

Istraživanje je podeljeno u dva dela. Prvi deo se odnosi na utvrđivanje prihoda od obračuna i naplate boravišne takse u vremenskom periodu od tri uzastopne godine i to od 2018. godine do 2020. godine za sve jedinice lokalne samouprave na teritoriji Republike Srbije, a ukupno ih ima 145. U sprovođenje ovog dela istraživanja iz opravdanih razloga nisu uključene jedinice lokalne samouprave sa teritorije pokrajine Kosovo i Metohija, a to je posledica trenutne primene drugačije metodologije i ograničenosti u dostupnosti relevantnih i uporedivih podataka. Tokom sprovođenja ovog dela istraživanja unapred je pripremljena tabela sa definisanim zaglavljem i poljima za popunjavanja i ona je upotrebom email-a distribuirana na elektronske adrese svih jedinica lokalne samouprave u Republici Srbiji i to prema spisku elektronskih adresa dobijenih od odgovornih lica Ministarstva nadležnog za državnu upravu i lokalnu samoupravu.

Drugi deo istraživanja obuhvata ispitivanje stavova ispitanika i obuhvata pet kratkih pitanja od kojih je prvo pitanje definisano sa ciljem da se odredi starosna struktura ispitanika. Drugo pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o oceni reakcije države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane epidemijom Covid19. Treće pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o tome da li smatraju da jedinice lokalne samouprave novac od boravišne takse upotrebljavaju za poboljšanje turističkih uslova. Četvrto pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o tome da li su zadovoljni nivoom turističkih usluga u svojoj matičnoj državi. Peto pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o tome da li će nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države.

Kao ključni nedostaci istraživanja mogu se navesti sledeća ograničenja. Prvo ograničenje se odnosi na reprezentativnost uzorka. Drugo ograničenje se odnosi na činjenicu da ispitanici tokom prikupljanja odgovora putem ankete često mogu da pruže previše optimističke odgovore ili odgovore koji u potpunosti ne odražavaju njihove stvarne stavove. Usled svega navedenog potrebno je prezentovane podatke uzeti sa velikom dozom opreznosti prilikom njihovog tumačenja i prilikom njihove zvanične upotrebe.

U periodu sprovođenja prvog dela istraživanja prikupljeno je ukupno 20 odgovora, od čega su tri odgovora bila neispravna, te su stoga eliminisani iz analize. U periodu sprovođenja drugog dela istraživanja prikupljen je ukupno 441 odgovor, od čega je 21 odgovor bio nepotpun, te su stoga ocenjeni kao neispravni i isključeni su iz analize. Struktura dobijenih podataka je takva da najmlađi ispitanik ima 18 godina, najstariji ispitanik ima 67 godina, a prosečna starosna dob ispitanika je 36,95 godina.

Uzimajući u obzir prethodno pomenuta ograničenja, sprovedeno istraživanje je ipak rezultovalo značajnim zaključcima iz oblasti uticaja epidemije Covid19 na turizam u Republici Srbiji, pre svega u finansijskom, odnosno prihodnom smislu sa akcentom na jedinice lokalne samouprave koje svoje turističke kapacitete razvijaju prihodom od boravišne i turističke takse koju naplaćuju za pružene turističke usluge na svojoj teritoriji. Jedinice lokalne samouprave i sve druge zainteresovane strane mogu da upotrebe rezultate ovog istraživanja kao vodič za povećanje sopstvenih kapaciteta iz oblasti turizma. Rezultati ovog istraživanja doprinose agregaciji postojećih znanja iz oblasti uticaja epidemije Covid19 na turizam u Republici Srbiji, pre svega u finansijskom, odnosno prihodnom smislu sa akcentom na jedinice lokalne samouprave koje svoje turističke kapacitete razvijaju prihodom od boravišne i turističke takse koju naplaćuju za pružene turističke usluge na svojoj teritoriji

4. Empirijski podaci i analiza

Cilj istraživanja je da se ispita da li je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji kroz analizu prihoda od boravišne takse za vremenski opseg od tri godine i to od 2018.

godine do 2020. godine i kroz analizu stavova ispitanika o oceni reakcije države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane epidemijom Covid19 i druga pitanja. Prvi deo se odnosi na utvrđivanje prihoda od obračuna i naplate boravišne takse u vremenskom periodu od tri uzastopne godine i to od 2018. do 2020. godine za ukupno 145 jedinica lokalne samouprave. Blanko tabela koja je unapred definisana je poslata putem email-a na adrese svih jedinica lokalne samouprave. Uz tabelu, targetiranim entitetima je dostavljeno i pismo sa uputstvom za popunjavanje u kome je objašnjeno gde i kako mogu da pronađu podatke koje treba da unesu u tabelu i ujedno im je objašnjena svrha istraživanja koje se sprovodi. Iznos boravišne takse se može videti u godišnjem izveštaju o prihodima i rashodima i to na računu broj 714552.

Tabela koja je u blanko verziji distribuirana odgovornim licima jedinica lokalne samouprave je sadržala šest redova i pet kolona i to, u prvom redu je tražen podatak o ukupnim prihodima za 2018. godinu, u drugom redu je tražen podatak o ukupnim prihodima od boravišne takse za 2018. godinu, u trećem redu je tražen podatak o ukupnim prihodima za 2019. godinu, u četvrtom redu je tražen podatak o ukupnim prihodima od boravišne takse za 2019. godinu, u petom redu je tražen podatak o ukupnim prihodima za 2020. godinu i u šestom redu je tražen podatak o ukupnim prihodima od boravišne takse za 2020. godinu. Prva kolona je predstavljala godinu, druga kolona je predstavljala broj konta, treća kolona je predstavljala naziv računa na kome se knjiže ukupni prihodi i prihodi od boravišne takse i četvrta kolona je predstavljala ostvarene vrednosti. Podaci su dati u hiljadama dinara. Na distribuiranu tabelu pristiglo je ukupno 17 ispravnih odgovora koji su prikazani u narednoj tabeli.

Tabela broj 1: Odgovori na tabelu koja je poslata svim jedinicama lokalne samouprave

R.b.	Naziv jedinice lokalne samouprave	Ukupni prihodi 2018.	Ukupni prihodi od boravišne takse 2018.	Ukupni prihodi 2019.	Ukupni prihodi od boravišne takse 2019.	Ukupni prihodi 2020.	Ukupni prihodi od boravišne takse 2020.
1	Žabalj	757.010	87	853.327	155	836.087	63
2	Trstenik	1.151.569	263	1.206.110	257	1.163.112	131
3	Ljubovija	480.175	413	475.859	433	511.201	388
4	Bač	759.273	86	589.205	97	654.504	45
5	Srbobran	638.773	7	581.051	13	591.022	12
6	Temerin	928.645	199	1.087.958	186	899.214	93
7	Nova Varoš	689.630	1.895	766.965	2.047	699.213	2.758
8	Knić	415.235	686	411.617	571	424.104	795
9	Gadžin Han	279.393	0	292.192	0	285.945	0
10	Boljevac	511.788	1.022	530.178	1.644	516.015	2.786
11	Ada	592.473	625	578.753	1.799	773.554	1.022
12	Beočin	541.656	315	408.941	290	874.267	317
13	Aleksandrovac	613.518	181	617.123	340	605.487	282
14	Osečina	343.207	11	348.075	15	362.259	45
15	Ljig	367.127	251	402.382	313	420.823	271
16	Zrenjanin	4.081.831	3.474	4.219.868	3.685	4.564.024	1.959
17	Ražanj	299.489	0	287.247	0	290.767	0

Izvor: Autor na osnovu odgovora ispitanika

Podaci o trendu kretanja prihoda od naplate boravišne takse po jedinicama lokalne samouprave koje su odgovorile i dostavile podatke su dati u narednoj tabeli.

Tabela broj 2: Trend kretanja prihoda od boravišne takse

R.b.	Naziv jedinice lokalne samouprave	Ukupni prihodi od boravišne takse 2018.	Procenat rasta/pada u 19/18	Ukupni prihodi od boravišne takse 2019.	Procenat rasta/pada u 20/19	Ukupni prihodi od boravišne takse 2020.
1	Žabalj	87	77%	155	-59%	63
2	Trstenik	263	-2%	257	-49%	131
3	Ljubovija	413	5%	433	-10%	388
4	Bač	86	12%	97	-54%	45
5	Srbobran	7	86%	13	-6%	12
6	Temerin	199	-7%	186	-50%	93
7	Nova Varoš	1.895	8%	2.047	35%	2.758
8	Knić	686	-17%	571	39%	795
9	Gadžin Han	0	0%	0	0%	0
10	Boljevac	1.022	61%	1.644	69%	2.786
11	Ada	625	188%	1.799	-43%	1.022
12	Beočin	315	-8%	290	9%	317
13	Aleksandrovac	181	88%	340	-17%	282
14	Osečina	11	37%	15	189%	45
15	Ljig	251	25%	313	-14%	271
16	Zrenjanin	3.474	6%	3.685	-47%	1.959
17	Ražanj	0	0%	0	0%	0

Izvor: Autor

Opština Žabalj je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 77%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 59%, što je rezultovalo prihodima od boravišne takse koji su u apsolutnom iznosu u 2020. godini manji nego što su bili u 2018. godini. Opština Trstenik je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 2% i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila je pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 49%, što je rezultovalo prihodima od boravišne takse koji su u apsolutnom iznosu u 2020. godini manji nego što su bili u 2018. godini. Opština Ljubovija je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 5%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 10%, što je rezultovalo prihodima od boravišne takse koji su u apsolutnom iznosu u 2020. godini manji nego što su bili u 2018. godini. Opština Bač je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 12%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 54%, što je rezultovalo prihodima od boravišne takse koji su u apsolutnom iznosu u 2020. godini manji nego što su bili u 2018. godini. Opština Srbobran je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 86%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 6%.

Opština Temerin je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 7%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 50%, što je rezultovalo prihodima od boravišne takse koji su u apsolutnom iznosu u 2020. godini manji nego što su bili u 2018. godini. Opština Nova Varoš je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 8%, i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 35%, što nam govori da je Nova Varoš atraktivnom turističkom ponudom uspjela da privuče domaće turiste tokom epidemijske krize izazvane virusom Covid19. Opština Knić je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 17%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom

iznosu od 39%. Opština Gadžin Han nema prihode od naplate boravišne takse. Opština Boljevac je slično kao i opština Nova Varoš u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 61%, i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 69%, što nam govori da je Boljevac atraktivnom turističkom ponudom uspeo da privuče domaće turiste tokom pandemijske krize izazvane virusom Covid19.

Opština Beočin je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 8%, dok je u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 9%. Opština Aleksandrovac je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 88% i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 17%. Opština Osečina je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 37% i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 189%. Opština Ljig je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 25% i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 14%. Grad Zrenjanin je u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu ostvarila rast prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 6% i u 2020. godini u odnosu na 2019. godinu ostvarila pad prihoda od boravišne takse u procentualnom iznosu od 47%. Opština Ražanj nema prihode od naplate boravišne takse.

Drugi deo istraživanja obuhvata ispitivanje stavova ispitanika putem pet kratkih pitanja od kojih je prvo pitanje definisano sa ciljem da se odredi starosna struktura ispitanika. Drugo pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o oceni reakcije države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane pandemijom Covid19. Treće pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o tome da li smatraju da jedinice lokalne samouprave novac od boravišne takse upotrebljavaju za poboljšanje turističkih uslova. Četvrto pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o tome da li su zadovoljni nivoom turističkih usluga u svojoj matičnoj državi. Peto pitanje je definisano sa ciljem da se ispita stav ispitanika o tome da li će nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države. Matrica istraživačkih pitanja je data u tabeli ispod.

Tabela broj 3: Matrica istraživačkih pitanja

Tekst pitanja	Cilj pitanja	R.b. pitanja
Koliko imate godina?	Utvrđiti starosnu strukturu ispitanika.	Pitanje 1
Kako biste na skali od 1 do 5 ocenili reakciju države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane virusom Covid19?	Utvrđiti kako bi ispitanici na skali od 1 do 5 ocenili reakciju države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane virusom Covid19.	Pitanje 2
Da li smatrate da jedinice lokalne samouprave novac od boravišne takse upotrebljavaju za poboljšanje turističkih uslova?	Utvrđiti da li ispitanici smatraju da jedinice lokalne samouprave novac od boravišne takse upotrebljavaju za poboljšanje turističkih uslova.	Pitanje 3
Da li ste zadovoljni nivoom turističkih usluga u svojoj matičnoj državi?	Utvrđiti da li su ispitanici zadovoljni nivoom turističkih usluga u svojoj matičnoj državi.	Pitanje 4
Da li ćete nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države?	Utvrđiti da li će ispitanici nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države.	Pitanje 5

Izvor: Autor

Početna hipoteza od koje se polazi u radu je da je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji, pre svega u finansijskom, odnosno prihodnom smislu sa akcentom na jedinice lokalne samouprave koje svoje turističke kapacitete razvijaju prihodom od boravišne i turističke takse koju naplaćuju za pružene turističke usluge na svojoj teritoriji. Podaci koji su

dobijeni od ispitanika su analizirani upotrebom deskriptivne analize u programu SPSS. Rezultati deskriptivne analize su dati u tabeli ispod.

Tabela broj 4: Deskriptivna analiza odgovora na pitanja

Statistika	Pitanje 1	Pitanje 2	Pitanje 3	Pitanje 4	Pitanje 5
Ispravno	420	420	420	420	420
Nedostaje	0	0	0	0	0
Medijana	34,04a	4,07a	1,81a	1,14a	1,23a
Standardna devijacija	14,987	1,065	0,391	0,348	0,422
Varijansa	224,61	1,134	0,153	0,121	0,178

Izvor: Autor na osnovu analize u programu SPSS

Prvo pitanje je postavljeno u cilju prikupljanja informacija o starosnoj strukturi ispitanika. Najmlađi ispitanik ima 18 godina, najstariji ispitanik ima 67 godina, a prosečna starosna dob ispitanika je 36,95 godina. Na drugo pitanje kako biste na skali od 1 do 5 ocenili reakciju države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane virusom Covid19, 12 ispitanika je odgovorilo sa veoma loše, odnosno 2,9% od ukupnog broja, 25 ispitanika je odgovorilo sa loše, odnosno 6% od ukupnog broja, 106 ispitanika je odgovorilo sa dobro, odnosno 25,2% od ukupnog broja, 114 ispitanika je odgovorilo sa veoma dobro, odnosno 27,1% od ukupnog broja i preostalih 163 ispitanika je odgovorilo sa odlično, odnosno 38,8% od ukupnog broja. Na treće pitanje da li smatrate da jedinice lokalne samouprave novac od boravišne takse upotrebljavaju za poboljšanje turističkih uslova, 79 ispitanika je odgovorilo sa da, odnosno 18,8% od ukupnog broja, a preostalih 341 ispitanika je odgovorilo sa ne, odnosno 81,2% od ukupnog broja. Na četvrto pitanje da li ste zadovoljni nivoom turističkih usluga u svojoj matičnoj državi, 361 ispitanika je odgovorilo sa da, odnosno 86% od ukupnog broja, a preostalih 59 ispitanika je odgovorilo sa ne, odnosno 14% od ukupnog broja. Na peto pitanje da li ćete nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države, 323 ispitanika je odgovorilo sa da, odnosno 76,9% od ukupnog broja, a preostalih 97 ispitanika je odgovorilo sa ne, odnosno 23,1% od ukupnog broja. Činjenica da nije došlo do značajnijeg pada prihoda turističke takse u budžetima jedinica lokalne samouprave je veoma dobar pokazatelj promišljene i vešto izvedene strategije države za podsticanje domaćeg turizma u vremenu globalnog zatvaranja, ograničavanja kretanja ljudi unutar matičnih država i krize izazvane pandemijom Covid19. Iako nije bilo priliva stranih turista, nedostatak koji je njihovo odsustvo izazvalo popunjen većom pokretljivošću domaćeg stanovništva i većom opredeljenošću da kao turisti posećuju domaće turističke destinacije i da otkrivaju turističke potencijale matične države. Ispitanici su veoma pozitivno naklonjeni prema merama države kojima je podstican domaći turizam i kojima je očuvano postojanje i funkcionisanje brojnih turističkih firmi tokom krize izazvane pandemijom Covid19. Veoma ohrabrujući je rezultat odgovora na pitanje da li ćete nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države, gde je velika većina ispitanika odgovorila da će i nakon pandemije u većoj meri posećivati domaća turistička mesta. To može da bude naznaka većih prihoda od naplate boravišne takse u narednim godina, što može dodatno da bude podstaknuto odgovarajućim razvojnim strategijama jedinica lokalne samouprave u sopstvene turističke potencijale i razvoj turističke infrastrukture.

---

5. Zaključak

Boravišna taksa jeste jedan od izvornih prihoda jedinica lokalne samouprave, ali procentualno u odnosu na ukupne izvorne prihode lokalne samouprave ne doprinosi značajnije finansiranju jedinica lokalne samouprave i stoga nije u njihovom primarnom fokusu. To ne znači da bi ovaj prihod trebao da bude zanemaren, već naprotiv posvećivanjem dodatne pažnje pre svega od strane zakonodavca i promene zakonodavnog okvira za naplatu i administriranje boravišne takse moguće je postići izvesna poboljšanja i povećati naplatu prihoda od boravišne takse po jedinicama lokalne samouprave. Cilj istraživanja u radu je bio da se ispita da li je epidemija Covid19 imala uticaja na turizam u Republici Srbiji kroz analizu prihoda od boravišne takse za period od 2018. do 2020. godine i kroz analizu stavova ispitanika o oceni reakcije države kao odgovor na probleme u sektoru turizma uzrokovane pandemijom Covid19 i druga pitanja. Iz priložene analize se moglo videti da je kod većine jedinica lokalne samouprave došlo do pada prihoda od naplate prihoda od boravišne takse, ali taj pad nije imao značajniji i prožimajući karakter. Činjenica da nije došlo do značajnijeg pada prihoda turističke takse u budžetima jedinica lokalne samouprave je veoma dobar pokazatelj promišljene i vešto izvedene strategije države za podsticanje domaćeg turizma u vremenu globalnog zatvaranja, ograničavanja kretanja ljudi unutar matičnih država i krize izazvane pandemijom Covid19.

Iako nije bilo priliva stranih turista, nedostatak koji je njihovo odsustvo izazvalo popunjen je većom pokretljivošću domaćeg stanovništva i većom opredeljenošću da kao turisti posećuju domaće turističke destinacije i da otkrivaju turističke potencijale matične države. Postoji određena zabrinutost kod ispitanika u oblasti trošenja novca od prihoda naplate boravišne takse. Oni u značajnom procentu iskazuju sumnju u način na koji jedinice lokalne samouprave troše novac od prihoda od naplate boravišne takse i smatraju da ga ne koriste u svrhe poboljšanja turističkih uslova i unapređenja turističke infrastrukture i turističkih kapaciteta. Veoma ohrabrujući je rezultat odgovora na pitanje da li ćete nakon pandemije izazvane virusom Covid 19 češće posećivati turističke destinacije svoje matične države, gde je velika većina ispitanika odgovorila da će i nakon pandemije u većoj meri posećivati domaća turistička mesta. To može da bude naznaka većih prihoda od naplate boravišne takse u narednim godina, što može dodatno da bude podstaknuto odgovarajućim razvojnim strategijama jedinica lokalne samouprave, u vidu ulaganja u sopstvene turističke potencijale i razvoj turističke infrastrukture.

---

6. Bibliografija

- [1] Zakon o finansiranju lokalne samouprave („Sl. glasnik RS”, br. 62/2006),2006
- [2] Zupan K. S, Škabar M. Covid-19 footprint to tourism and small tourism businesses in the first period of pandemic, *Advances in Business-Related Scientific Research Journal*,2020, Vol. 11 Issue 2, p90-112. 23p;
- [3] Radvan M. New Tourist Tax as a Tool for Municipalities in the Czech Republic, *Lex Localis - Journal of Local Self-Government*,2020, Vol. 18 Issue 4, p1095-1108, 14p;
- [4] Eichelberger S., Heigl M., Peters M., Pikkemaat B. Exploring the Role of Tourists: Responsible Behavior Triggered by the COVID-19 Pandemic, *Sustainability (2071-1050)*, 2021,Vol. 13 Issue 11, p5774. 1p;
- [5] Varzaru A. A., Bocean C. G., Cazacu M. Rethinking Tourism Industry in Pandemic COVID-19 Period, *Sustainability (2071-1050)*,2021,Vol. 13 Issue 12, p6956. 1p;
- [6] Tovmasayan G. Capital investments, tourist tax and tourism development: the case study of Armenia, *Economics & Sociology*,2021,Vol. 14 Issue 1, p199-213, 15p;
- [7] Monteiro A., Eusébio C., Carneiro M.J., Madaleno M., Robaina M.,Rodrigues V., Gama C. , Relvas H., Russo M., Oliveira K., Lopes M., Borrego C. Tourism and Air Quality during COVID-19 Pandemic: Lessons for the Future, *Sustainability (2071-1050)*,2021, Vol. 13 Issue 7, p3906. 1p;
- [8] Sheresheva M. Russian Tourism Enterprises' Marketing Innovations to Meet the COVID-19 Challenges, *Sustainability (2071-1050)*,2020, Vol. 13 Issue 7, p3756. 1p;
- [9] Grech V., Grech P., Fabri S. A risk balancing act – Tourism competition using health leverage in the COVID-19 era, *International Journal of Risk & Safety in Medicine*,2020, Vol. 31 Issue 3, p121-130. 10p;
- [10] Scampuduu B., Nieddu G. L.,Deriving business opportunities from Italy's COVID-19 measures, *International Tax Review*,2020, 1p;
- [11] Firuzi M. et all. Analyses of the Impact of COVID-19 on the Hotel Industry in Italy. Future Perspectives and Recommendations in the Post-Pandemic Period, *European Journal of Economic Studies*, 2021,Vol. 10 Issue 1, p3-13. 11p;